

est in statu inimici, id data occasione delegitur; quæ nulla profecto in statu turcarum. Si eo num exercitus pervenerint deprehenduntur, quæ et pro nobis valde et contra illos fatient, postremo civitates et populi externo bello perturbati de salute sua cogitant; nec habent spatium ad ea comparanda quibus hostis in suis regionibus vexetur; atque hæc incommoda cum hostibus importantur inferendo ultro bello tum a nostris removentur. Possunt et aliæ plures rationes adduci quare inferre bellum utilius sit; sed ea faciles cogitatu sunt. Duo tamen in bello offensivo diligenter animadvertenda sunt: primum ut eis viribus contra hostem eatur quibus ille opprimi debeat; deinde ut periti locorum atque hostium ad omnia belli consilia adibeantur. Sed hæc et alia multa prudentiam ducum et vigilantiam non falleat.

*Tertium. Quæ impedire hoc bellum possent et quomodo ea dimovenda.*

Essent enim maxime impedimento discordiæ et dissensiones, quæ Deus avertat, christianorum principum inter se. Si quæ nunc sunt aut si quæ postea exorirentur, ad quod malum exitiale, tanquam semen Sathanæ penitus ejiciendum pax quidem optanda, sed generales dominio induciæ saltem ad annum ac de inde donec hoc sanctissimum bellum manserit; ac eo finito ad sex menses faciendæ sunt. Quæ omnium principum religiosissimo jurejurando santiantur ac omnium censurarum anathematisque privationis quoque regni honorum privilegiorum jurium pœnis muniantur, ut qui eas leserit, hostis publicus Dei et fidei christianæ sit appelleturque dictasque pœnas cæteri ab eo principes repetere debeant. Si quæ vero oriantur controversiæ aut per Romanum Pontificem et Sacrum Collegium decidantur aut post finem belli differantur. Esset etiam fortasse sanctius et utilius ut fieret una sancta fraternitas principum cum Romano Pontifice juramento votoque vallata, sub eisdem censuris et pœnis contra eam violentem, jurarentque omnes et obligarent se ruptorem huius fraternitatis se comuniter armis persecuturos. Appellerentque ista fraternitas *Sancta Cruciata*.

*Quartum. An bellum gerendum per omnes principes sit, an per aliquos tantum et quos.*

Scribitur in actis Apostolorum, quod post adventum Spiritus Sancti in discipulos Christi, erat cre-

dentium cor unum et mens una. Hoc si in christianis principibus maximo Dei munere inesset, iam pateret Dei voluntas non solum de hac victoria sed de universo orbe terrarum ad Suam Sanctam fidem convertendo, quod tum per eiusdem gratiam Dei 53 futurum confidimus. Nunc nobis non videtur numerus ducum pari potestate in uno exercitu necessarius, et tam propter casus humanos duos præesse convenit, qui sint potentia et auctoritate magni et mutua charitate Deo auspice conjuncti: nec vero dubium est quin maxime apti propter plurimas causas sint Cesarea Maiestas et Cristianissimus Francorum Rex, quas causas eo quæ pateant, non commemorabimus.

Sed his duobus tam terrestrem exercitum ducentibus et si cæteros reges et principes ad hunc laborem propter longiquitatem non vocamus, eorum tamen auxilia ut quisque commodius potest, vel pecuniarum vel militum necessaria ducimus; ad quæ conferenda omnes prompti esse debebunt, cum unusquisque eorum nobilis pars sit christianæ rei publicæ Deoque acceptam referat regiam suam dignitatem, et in comuni salute defendenda suam quoque et propria defendat.

Omnium igitur auxilijs, sed horum duorum concordii imperio et providentia bellum hoc recte administratum iri confidimus; qui duo jam se obtulerunt simulque alij multi reges, principes et nobiles suas facultates huic sanctissimæ expeditioni polliciti sunt; quorum virtutis et pietatis exemplum, Deo corda disponente, reliqui ut speramus sequentur.

*Quintum. De apparatu belli et rebus ad apparatus necessariis: ac primum de Dei auxilio.*

Apparatus vero huius belli, cum multa et magna postulet, in primis est Dei auxilium pro nobis comparandum. In manu enim eius sunt omnium fines et omnia jura regnorum, sine quo nihil validum est, nihil forte. Qui quæque nostris peccatis graviter offensus credi potest, tum est idem si ad eius misericordiam compuncti corde confugiemus elemens ac placabilis qui . . . . . quam subvertere destinaverat propter poenitentiam illius populi salva esse permisit: is ergo cum propter principum populorumque peccata Asiam, Greciam, Traciam, Aphricam aliasque provincias in predam hosti eidem concesserit, tota mente ab omnibus nobis deprecandus obsecrandus humillimeque orandus est, ne nos in